מכדי כל מילי איתנהו בחסימה · כלומר על כרחך שור=לו דוקא וכל שאר בהמות איתנהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משבת בפ' שור שנגח אם הפרה (נ"ק דף מז:) דגבי שבת כתיב "וכל בהמתך" וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא ליכתוב לא תחרוש בחסימה: **לאקושי חוסם לנחסם** · תורה אור

מכדי כל מילי איתנהו בחסימה דילפינן*שור שור משבת א"כ לכתוב רחמנא 'לא תחרוש בחסימה' שור' דכתב רחמנא למה לי? לאקושי חוסם לנחסם, ונחסם 'לחוסם' מה חוסם אוכל במחובר אף נחסם אוכל במחובר, ומה נחסם אוכל בתלוש אף חוסם אוכל בתלוש. ריש מה ריש מיוחד דבר שגידולי קרקע (ובשעת גמר מלאכה) ופועל אוכל בו אף כל שגידולי קרקע פועל אוכל בו, יצא החולב והמחבץ והמגבן שאין גידולי קרקע-אין פועל אוכל למה לי, מבי תבא בכרם רעך נפקא? א"צטריך, סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב 'קמה' לרבות כל בעלי קמה לרבות נמי מידי דלאו גדולי קרקע-נינהו, קמ"ל: יצא אין. ריש, מה ריש מיוחד דבר שבשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל שהוא בשעת גמר מלאכה פועל אוכל בו יצא המנכש בשומים ובבצלים הואיל ואין גמר מלאכה אין פועל אוכל בהם למה לי מואל כליך לא תתן נפקא: לא צריכא דאע"ג דקא משליף קטיני מבינו-אלימי יצא אין. ריש מה ריש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו אף כל שלא נגמרה מלאכתו למעשר פועל אוכל בו יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות הואיל ונגמרה מלאכתו למעשר אין פועל אוכל בו והתניא הבודל בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו אמר רב פפא 'כי תניא ההיא בחולני יצא אין. ריש מה ריש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו אף כל דבר שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו יצא הלשון והמקטף והאופה שנגמרה מלאכתו לחלה דאין פועל אוכל בו והלא נגמרה מלאכתו למעשר? לא קשיא בחוצה לארץ עסקינן דליכא מעשר, אי הכי חלה נמי ליכא? אלא לעולם בארץ ולא קשיא בשבע שביבשו ובשבע שחילקו *דאמר מר שבע שביבשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו *במעשר, מידי מעשר קא גרים, גמר מלאכה קא גרים? אלא אמר רבינא 'כרוך ותני ריש מה ריש מיוחד דבר שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה ופועל אוכל בו אף כל שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו איבעיא להו פועל מהו שיהבהב באור ויאכל? מי הוי 'כענבים ודבר אחר'-אן-לא? תא שמע: 'רשאי בעה"ב להשקות פועלים יין כדי שלא יאכלו ענבים הרבה, 'רשאין פועלין לטבל פיהם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה

לאבשורי

[נ"ק מז:]

אחד לשור ושור לאחד לענין אכילת פועלין: **בשעת גמר מלאכה** · זו היא שעת גמרו: **המחבץ** · מיני תרילי חלב: **שבשעת גמר מלאכה** · (א) שבשעה הוא גומר מלאכתו, ומהגיהין לאחר גמר מלאכה קאמר דאין אוכלין כגון נתפרסו עיגולין: **המנכש** · קא ס"ד שעוקר מבינתן שאינן יפות: **דקא משליף קטיני** · יש בבצלין שמסתרסין ולא יהו גסים לעולם וקורין אותן בלע"ז בלב"ם ושוקרין אותן מבין הגדולים להרחיב מקום ולהתפשט דאיכא הסתא 'נתינה לכליו של בעל הבית' ולא ממעט מאל כליך לא תתן' וממעט להו 'מדיש' דלאו שעת גמר מלאכה הוא דעיקר פעולה משום שאין גדולין הוא שהם מתוברין ועומדין: **הבודל בתמרים ובגרוגרות** · שמדובקות זו בזו ומבדילן במגריפה: **בחולני** · תמרים רעים שאין מתבשלין כראוי ומכניסן לקיום בכלי של 'כפות תמרים' ונמצא 'חותלות' ומתחממות ומתבשלות, ונקרס שנתבשלו קאמר דהבודל מהן פועל לאכל בהן דלא עגמרה מלאכתן למעשר: **אלא** · משנתן המים וגילגל נתחייב בחלה ועדיין לריכה לגום ולשוף ולבשוט הרבה: **והמקטף** · עורך ומה פניה: **ואפילו ליה משום מעשר** · והלא נגמרה מלאכתו למעשר וטחינה והרקדה דמקמי ליסה מי לא אכיל: **נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר** · (בפ"ק דקדושין) [ספרי פ' שלח] דכתיב "בבואכם אל הארץ" שיהא הכתוב 'ביאה' זו מכל ביאות שבתורה שנאמר בהן 'כי תבואו' וכאן נאמר 'בבואכם' משנכנסו לארץ נתחייבו בחלה אבל במעשר לא נתחייבו אלא לאחר ירושה וישיבה *דכתיב "עשר תעשר" וכתיב בתריה "במקום אשר יבחר-עד שנבחרה שילה לא נתחייבו והיינו לאחר כיבוש וחילוק דכתיב ביהושע וכל ימי כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל י"ד שנים דכתיב [בזבחים] (דף קיח:): **מידי חיוב מעשר קא גרים** · לסלק את הפועלין מדין אכילה: **גמר מלאכה קא גרים** · כדילוף מדיש לא שנא בזמן מעשר ול"ש בלא זמן מעשר, דמעשר גבי אכילת פועל לא כתיב: **אמר רבינא כרוך ותני** · הכי תרצי מהגיהין דלעיל לא תיתנגנה ('לחולה') למיתני בקמייתא 'מה דיש מיוחד דבר שלא נגמר מלאכתו למעשר' דא"כ מינה הא נגמרה למעשר לא אכיל וקשיא בתרייתא חלה כרוך והתני הדא 'מה דיש מיוחד שלא נגמר מלאכתו למעשר ולחלה' שהן דברים הנהוגין בו אף כל שלא נגמרה מלאכתו לדבר הנהוג בו אם למעשר לחודי' למעשר אם לחלה לחלה יצא הבודל בתמרים דנגמר למעשר ואין בהם דבר מתוחר ממנו ולא הלם שנגמרה מלאכתו לעתוחר שבו: **מהו שיהבהב באור** · את המגילות והאור ממתק טעמו וכן *הענבים: אכשורי

[עי' בכתובות ובכלה ובכלה דוכתא מפרש כעשם בתופן אחר]

[בכתובות אית' בתרומה ופי' ברש"י שם דבציים תרוייהו]

גידולי קרקע יצא החולב כו' · ברים בכל מערבין (עירובין דף מז:) חסיב בעלי חיים גידולי קרקע דדרים ונתתה הכסף בבקר ובצאן מה הפרש מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע הכם קרי להו גידולי קרקע לפי שמיזונין מן הקרקע אבל הכא מפיק שפיר חולב ומגבן דלא הוי בכלל דיש שהוא גדול ונומח מן הקרקע:

ס"ד אמינא הואיל וכתיב קמה קמה שמי פעמים · ותימה הא לאוטריך חד לרבות כל בעלי קמה וחד לרבות אדם בתלוש וי"ל דה"ק סד"א דלא נדרוש חד מהכך דרשות דלעיל אבל נדרוש לרבות חולב דמסתבר טפי למדרש הכי ולספריס דגרסי הואיל וכתיב קמה לרבות כל בעלי קמה נרבה נמי הא ח"ש טפי דמכל בעלי קמה משמע שפיר בעלי חיים שהם בעלי קומה ותימה אכתי נרבה מקמה דבר שאין גידולו מן האדמה כגון חולב וכי תימא דיש דכתב רחמנא ל"ל לאוטריך לרבות תלוש דאי לא כתיב דיש אלא לא תתכוש שור במלאכה הוה מוקמינא ליה דוקא במחובר דומיא דפועל דה"ג פריך ל"ל דיש להוציא חולב מכי תבא נפקא *דוקא במחובר אלמא אית לן לאוקמי שור דומיא דאדם ועוד דאוטריך דיש לכמה דרשות דבסמוך: **יצא** המנכש בבצלים · נראה דאי לאו ואל כליך לא תתן לא הוה דרשינן מדיש אלא מה דיש מיוחד שלא נגמרה מלאכתו למעשר אבל לשעת גמר מלאכתו שאין צריך לקרקע לא הוה דרשינן ליה אבל הסתא דכתב ואל כליך למדרש בשעת גמר מלאכה דרשינן נמי מדיש להני: **יצא** הלם המקטף והאופה · תימה לר"י דבשלמא אופה לאוטריך למיתני אע"ג דתנא לם מנשה דמסכחת דחייב בחלה אפילו לא לם ע"י אפייה דאמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף לז· ע"ש) הדבסמין והאיסקריטין כו' אפלו באלפס פעורין בתנור חייבין אלא מקטף אמאי הני לה וכי יש מקטף בלא ליסה: **אי** הכי חלה נמי לא · דחלה בחולה לארץ לא הויא אלא מדרבנן כדמוכח בפ' עד כמה (בכורות דף מז·): **מידי** מעשר קגרים גמר כו' · דכיון דאם היו חייבין במעשר הוה חסיב גמר מלאכה למעשר אחר המירות והיינו הולכים בתר אותה גמר מלאכה, כי אין חייבין נמי לא הוי פחות ונזיל בתרה ואמאי אזלינן בתר חלה: **אמר** רבינא כרוך ותני · דהסתא דקתני בחדא למעשר ולחלה מוכח שפיר דלא מקנו למעשר אלא לאפוקי היכא דלא שייך חלה כגון בדבל בתמרים אבל היכא דשייך חלה לא חסיב(ג) אלא, שגגמרה מלאכתה לחלה אבל כי הוה בחדא ברייתא למעשר למזד הוה משמע דבל"מ אזלינן בתר "גמר מלאכה למעשר: **והבודל** בתמרים · אע"פ דליכא מעשר אלא מדרבנן חסיבא גמר מלאכתן למעשר כיון דאי הוה בהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בתר גמר מלאכתו למעשר: **פועל** מהו שיהבהב · פי' בקונטרס שאור ממתקו ובעי אם שרי להבהב ולמתוק טע"ו כן יאכל יותר אי הוה כענבים ודבר אחר או לא וקשה לר"ת דמאי דמסיק (ג) הכא דלא יספות במלא הוה מעשר הא לאו הכי שרי לספות במלא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא אכא הכא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא אכא הכא שרי להבהב דספיהה במלא דמיא מכי

לא א ב ג ד מיי' פי"ב מהל' סכיכות הל"ד ועיין בהשגות ומגיד משנה סמג עשין לא טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ג:

לב ה ו מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ג:

לג ז טוש"ע שם סעיף ד:

לד ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

לה ט מיי' שם הל' ה טוש"ע שם:

לו י מיי' שם סמג שם טוש"ע שם:

לז כ ל מיי' שם פי"ג הלכה ו טוש"ע שם סעיף טו:

דוקא גידולי קרקע אלמא כל"ל רש"ל

דיבור תוס' הזה הוא גליון · רש"ל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבשעת וכו' דבכליו:

(ב) תוס' ד"ה אמר וכו' לא חסיב גמר אלא בשגגמרה כל"ל והר"ש עם ד"ה והבודל:

(ג) ד"ה פועל וכו' ועוד לאלי דמסיק רבא דלא יספות:

כתובות כה. נדה מז.

נוסח אחר

סדרה על ר' ביריות ובעובות בגיט (ז"א תחסות טוד בגיטין) שאמרות בלבות הקיורות ואכלות פועלים

"ואם ר' ר' פיאמ"ר ודז ר' בר ביריות הי' אוכלות הובאו לאלה ואם ר' ר' לאוכל ואם ר' ר' הפסוקים

ר' הפסוקים בקרייתא בנאן מיכלתי לאוד אותם בלבות מפסוקים אחרים

מבנה

"מאכל - חלה" בלבות ר' מאכלות עם בתרי אכילת פועל בתרתי אלא בלבד ואכל לאחר מלאכתו לאחר/חלה

נוסח אחר

- ת"ל

בבאות מלבות לב' ביבוגים כנ' לפיטוק בלאלה: פועל, אמר ביבהב (את מלבות) באור (בני אמתן) ויאכל (ובכן יאכל יותר מאחר ראם לא ביב מבהבה) הא בפ דומה ל-ענבים ודבר אחר ואסור, או לא

- כיון מאחר

- כיון דאסור

בתר גמר למעשר כנ"ל רש"ל

* הפסוק ענבים מיובר בדברי ר"מ ב'

* הפסוק ענבים מיובר בדברי ר"מ ב'